

σχετικής συμβάσεως, ανακύπτουν ζητήματα κοινοτικού δικαίου, τά τακτικά δικαστήρια δύνανται νά άχθουν στην εξέταση αυτών των ζητημάτων είτε στά πλαίσια της άρωγής πού παρέχουν στά διαιτητικά δικαστήρια είτε στά πλαίσια του έλέγχου της διαιτητικής αποφάσεως, και είναι άρμόδια νά έρευνήσουν άν πρέπει νά άπεν-

θυνθουν στό Δικαστήριο κατ' έφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης γιά νά ζητήσουν έρμηνεία ή κρίση περί του κύρους διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, όταν καλούνται νά τίς έφαρμόσουν κατά την άσκηση των άνωτέρω καθηκόντων άρωγής και έλέγχου.

Στήν υπόθεση 102/81,

πού έχει ως άντικείμενο αίτηση, πού υπέβαλε στό Δικαστήριο κατ' έφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ ο Walthar Richter, πρόεδρος του Hanseatisches Oberlandesgericht της Βρέμης, υπό τήν ιδιότητά του ως διαιτητού, και μέ τήν όποία ζητείται στά πλαίσια της έκκρεμούσης ενώπιόν του δίκης μεταξύ

«NORDSEE» DEUTSCHE HOCHSEEFISCHEREI GMBH, Bremerhaven (Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας),

καί

1. REEDEREI MOND HOCHSEEFISCHEREI NORDSTERN AG & Co. KG, Bremerhaven,

2. REEDEREI FRIEDRICH BUSSE HOCHSEEFISCHEREI NORDSTERN AG & Co. KG, Bremerhaven,

ή έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί της έρμηνείας των κανονισμών 17/64 της 5ης Φεβρουαρίου 1964 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001 σ. 93), 729/70, της 21ης Απριλίου 1970, (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005 σ. 93) και 2722/72, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, (ΑΒΙ. L 291, σ. 30), του Συμβουλίου, οι όποιοι άφορούν όλοι τίς συνδρομές από τό τμήμα προσανατολισμού του Εύρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Έγγυήσεων,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους G. Bosco, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα, A. Touffait και O. Due, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, T. Koopmans, U. Everling και A. Χλωρό, δικαστές,

γενικός εισαγγελεύς: G. Reischl
 γραμματεύς: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Ἡ διάταξη περί παραπομπής, ἡ ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας καὶ οἱ παρατηρήσεις πού κατετέθησαν κατὰ τὸ ἄρθρο 20 τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ΕΟΚ συνοψίζονται ὡς ἀκολουθῶς:

I — Πραγματικά περιστατικά καὶ διαδικασία

1. Τρεῖς ὁμάδες γερμανικῶν ἐφοπλιστικῶν ἐταιρειῶν, ἡ ἐπιχείρηση «Nordsee» Deutsche Hochseefischerei GmbH (ἐφεξῆς: Nordsee), ἐνάγουσα στὴν κυρία δίκη, ἡ Hochseefischerei Nordstern AG, στὴν ὁποία ἀνήκουν οἱ ἐναγόμενες, καὶ ἡ Hanseatische Hochseefischerei (Reederei Söhle) συνεργάστηκαν σ' ἓνα πρόγραμμα ναυπηγήσεως σκαφῶν ἀλιείας καὶ κατεργασίας ἰχθύων (ἀλιευτικῶν-ψυγείων). Τὸ πρόγραμμα αὐτό, πού ἡ ἐφαρμογή του ἄρχισε τὸ 1970, κατέληξε στὴν ναυπήγηση δεκατριῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν σὲ ὑπηρεσία μεταξὺ τοῦ Σεπτεμβρίου 1972 καὶ τοῦ Ἀπριλίου 1973. Ἡ ναυπήγηση ὄλων αὐτῶν τῶν πλοίων ἐνισχύθηκε μὲ ὁμοσπονδιακὰ δάνεια ἴσου ὕψους γιὰ κάθε πλοῖο, καθὼς

καὶ μὲ μείωση τῶν τόκων ἐπὶ τῶν τραπεζικῶν δανείων κατὰ 3 %.

Τὸ 1972 οἱ ἐταιρεῖες ὑπέβαλαν αἰτήσεις οἰκονομικῆς συνδρομῆς γιὰ τέσσερα πλοῖα σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμό 17/64 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1964, πού ἀφορᾶ τοὺς ὅρους χορηγήσεως συνδρομῶν ἀπὸ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Γεωργικὸ Ταμεῖο Προσανατολισμοῦ καὶ Ἑγγυήσεων (ΕΕ εἰδ. ἐκδ. 03/001 σ. 93). Στὶς ἀρχές τοῦ 1973 ἔλαβαν γνώση τοῦ κανονισμοῦ 2722/72 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1972 περί χρηματοδοτήσεως ἀπὸ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Γεωργικὸ Ταμεῖο Προσανατολισμοῦ καὶ Ἑγγυήσεων, (ἐφεξῆς: ΕΓΤΠΕ), τμήμα προσανατολισμοῦ, ἑνὸς προγράμματος μετατροπῆς τοῦ τομέως τῆς ἀλιείας μουρούνας (ΑΒΙ. L 291, σ. 30). Κατ' ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ κανονισμοῦ ὑπέβαλαν, στὰ πλαίσια αὐτοῦ τοῦ εἰδικοῦ προγράμματος, αἰτήσεις συνδρομῆς γιὰ πέντε ἄλλα πλοῖα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνέκρινε τελικῶς ἔξι ἀπὸ τίς ἐννέα αὐτέες αἰτήσεις, ἦτοι μία αἴτηση βάσει τοῦ κανονισμοῦ 17/64 καὶ μία αἴτηση βάσει τοῦ κανονισμοῦ 2722/72 γιὰ

κάθε μία από τις τρεις ομάδες των έφοπλιστών. Οι άλλες αιτήσεις συνδρομής είτε απεσύρθησαν είτε απερρίφθησαν, παρ' όλο που και τα δεκατρία πλοία στο σύνολο τους ήταν του ίδιου τύπου και οι παραγγελίες, ή ναυπήγηση και ή θέση σε ύπηρεσία έγιναν την ίδια εποχή.

2. Μετά την υποβολή των αιτήσεων την άνοιξη του 1973, αλλά πριν από την πρώτη απόφαση της Έπιτροπής τον Οκτώβριο του 1973, οι έφοπλιστές πληροφορήθηκαν ότι τα κοινοτικά ποσά θά ήταν πιθανώς ανεπαρκή για να ικανοποιήσουν το σύνολο των αιτήσεων. Επί πλέον, δέν γνώριζαν δάσει ποιων κριτηριων τό ΕΓΤΠΕ θά χορηγούσε τήν συνδρομή. Ύπ' αυτές τίσ συνθήκες ή Nordsee, ή ομάδα Söhle και ή ομάδα Nordstern, πιεζόμενες από τόν Senator επί τής οικονομίας και τού έξωτερικού έμποριου τού Land τής Βρέμης, συνήψαν στίς 27 Ιουνίου 1973 σύμβαση, κατά τήν όποία όλες οι συνδρομές πού θά προήρχοντο από κοινοτικές ποσοτώσεις θά κατενέμοντο έσωτερικώς μεταξύ των συμβαλλομένων κατά τρόπο ώστε για κάθε πλοίο-ψυγείο θά διειτίθετο τό 1/13 τού συνόλου των συνδρομών πού θά έχορηγούντο (σύμβαση κοινοπραξίας — «tool»). Τήν ίδια ήμέρα οι ένδιαφερόμενοι συνήψαν «συμπληρωματική σύμβαση», κατά τήν όποία σέ περίπτωση μερικής ή όλικης απόδωσης των συνδρομών «συνεπεία τής υπάρξεως και λειτουργίας τής προηγούμενης άναφερομένης συμβάσεως» θά έπρεπε να γίνει νέα έξισωτική κατανομή «επί τή δάσει των συνδρομών, πού δέν θά πρέπει να αποδοθούν, κατά τόν τρόπο πού προβλέπεται στήν προηγούμενης άναφερομένη σύμβαση».

3. Περί τά τέλη τού 1975, οι άρχές τής Βρέμης, καθώς και οι όμοσπονδιακές άρχές πού ήταν έν γνώσει τής συνάψεως των συμβάσεων άρχισαν να έχουν άμφιβολίες για τό νόμιμο τής συστάσεως κοινοπραξίας. Λίγο χρόνο άργότερα, ή Hochseefischerei Nordstern AG έπεσήμανε στήν Nordsee, με έπιστολή τής 5ης Ιουλίου 1976, ότι τό έγκυρο τής συμβάσεως κοινοπραξίας φαι-

νόταν άμφιβόλο υπό τό φώς των προσφάτων νομικών εξελίξεων.

Σέ μία συνεδρίαση με έκπροσώπους τής Έπιτροπής στίς Βρυξέλλες, κατά τή διάρκεια τού δευτέρου εξαμήνου τού 1976, δύο μέλη τού διοικητικού συμβουλίου τής Nordsee έθεσαν τό έρώτημα άν ή σύσταση κοινοπραξίας με τίσ συνδρομές ήταν έπιτρεπτή. Οι έκπρόσωποι τής Έπιτροπής απάντησαν ότι ή σύσταση κοινοπραξίας με συνδρομές δέν ήταν δυνατόν να γίνει δεκτή και ότι σέ περίπτωση υπάρξεως κοινοπραξίας ή Έπιτροπή θά επεδίωκε τήν απόδοση των συνδρομών πού δέν είχαν χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τόν προορισμό τους.

Η Έπιτροπή, μέσω ενός Γερμανού υπάλληλου τού Όμοσπονδιακού ύπουργείου τροφίμων, γεωργίας και δασών, εξέφρασε τήν έπιθυμία να λάβει μία δήλωση περί μή συστάσεως κοινοπραξίας. Ο υπάλληλος αυτός ενεργών έν όνόματι τής Hanseatische Hochseefischerei (Reederei Söhle) και τής Nordsee, έκανε με τηλετύπημα τής 25ης Νοεμβρίου 1976 τήν ακόλουθη δήλωση στήν Έπιτροπή:

«Συμφωνία κοινοπραξίας, όσον άφορά τίσ συνδρομές από τό ΕΓΤΠΕ, μεταξύ των έφοπλιστικών εταιρειων μας δέν υπήρξε ούτε υπάρχει σχετική ύποχρέωση. Επί πλέον, δέν υπάρχει πρόθεση μελλοντικής πραγματοποίησης τέτοιας κοινοπραξίας, και μάλιστα τόσο για τίσ συνδρομές πού έχουν ήδη δοθεί όσο και για τίσ μελλοντικές.»

Όταν ένα μέλος τού διοικητικού συμβουλίου τής ομάδας Nordstern άνέφερε στόν ως άνω υπάλληλο τού Όμοσπονδιακού ύπουργείου τροφίμων, γεωργίας και δασών τήν σύσταση μιάς κοινοπραξίας στους κόλπους τής ομάδος Nordstern, παρεπέμφθη στήν προαναφερθείσα δήλωση, τού έζητήθη δέ να κάνει μία άνάλογη δήλωση, πράγμα πού έκανε προφορικώς.

4. Η ενάγουσα στήν κυρία δίκη, ή εταιρεία Nordsee, ζητεί ήδη κατ' έκτέλεση τής

συμβάσεως κοινοπραξίας νά τής καταβάλουν οι δύο έφοπλιστικές εταιρείες πού ανήκουν στην ομάδα Nordstern ποσό 2 162 894 γερμανικών μάρκων, επί του ύψους του οποίου δέν υπάρχει άμφισβήτηση, πλέον 9,5 % τόκους από την 1η Σεπτεμβρίου 1975. Πράγματι, η Nordsee ναυπήγησε έξι πλοία ενώ η ομάδα Nordstern μόνο τρία. Η Nordsee θεωρεί ότι η σύμβαση κοινοπραξίας, η όποια δέν παραβαίνει ούτε τό γερμανικό ούτε τό κοινοτικό δίκαιο, είναι έγκυρη και ότι οι δηλώσεις τών άντιδίκων περί άνυπαρξίας συμβάσεως κοινοπραξίας είναι άνευ σημασίας, καθ' όσον έγιναν συνεπεία άδασίμων νομικών άντιρρήσεων εκ μέρους τών άρμοδίων άρχών.

Οι έναγόμενες ζητούν την άπόρριψη τής άγωγής, επειδή θεωρούν ότι η σύμβαση κοινοπραξίας είναι άκυρη δυνάμει του γερμανικού δικαίου, καθ' όσον αντίβαίνει στό κοινοτικό δίκαιο περί χορηγήσεως έπιδοτήσεων, επειδή οι έπιδοτήσεις συνδέονται μέ ένα όρισμένο σχέδιο και δέν μπορούν νά διατεθούν γιά έναν άλλο σκοπό.

5. Έπειδή η σύμβαση τής 27ης Ιουνίου 1973 περιέχει ρήτρα διαιτησίας, δυνάμει τής όποίας αποκλείεται η προσφυγή στον τακτικό δικαστή, η άγωγή ήγήθη ενάπιον του Δρος Walther Richter, προέδρου του Hanseatisches Oberlandesgericht τής Βρέμης, ως διαιτητού. Έλλείπει συμφωνίας μεταξύ τών διαδίκων ως πρós τό πρόσωπο του διαιτητού, ό διορισμός του έγινε από τό Έμπορικό Έπιμελητήριο τής Βρέμης σύμφωνα μέ τήν σύμβαση.

Διαπιστώνοντας άφ' ενός, ότι η σύμβαση κοινοπραξίας δέν ήταν άκυρη κατά τό γερμανικό δίκαιο και, άφ' έτέρου, ότι η ύποχρέωση τών έναγομένων εταιρειών περί καταβολής στην Nordsee χάριν τής εξ ίσου κατανομής έξηρηάτο, σύμφωνα μέ τό γερμανικό δίκαιο, πλήρως από τό ζήτημα άν η κατανομή τών συνδρομών του ΕΓΤΠΕ συνιστούσε ή όχι μία «άνωμαλία» κατά τό

κοινοτικό δίκαιο στον τομέα τής χορηγήσεως έπιδοτήσεων (άρθρο 22 παράγραφος 2 του κανονισμού 17/64, άρθρο 19 παράγραφος 1 του κανονισμού 2722/72, άρθρο 8 του κανονισμού 729/70 του Συμβουλίου, τής 21ης Απριλίου 1970, περί χρηματοδοτήσεως τής γεωργικής πολιτικής, (ΕΕ ειδ. εκδ. 03/005 σ. 93), ό διαιτητής άποφάσισε γά αναβάλλει τήν έκδοση όριστικής άποφάσεως και νά υποβάλει στό Δικαστήριο τά ακόλουθα προδικαστικά έρωτήματα:

«1. Έχει ένα γερμανικό διαιτητικό δικαστήριο, πού πρέπει νά άποφασίζει όχι κατά τήν άρχή τής έπεικειας, αλλά σύμφωνα μέ τόν νόμο, και του οποίου η άπόφαση έχει μεταξύ τών διαδίκων ισχύ δεικασμένου (άρθρο 1040 ΖΡΟ — του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας) έξουσία ύποβολής έρωτημάτων στό Δικαστήριο τών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σύμφωνα μέ τό άρθρο 177 δεύτερη παράγραφος τής συνθήκης ΕΟΚ;

2. Άποτελει πλημμέλεια, πού οδηγεί σε όλική ή μερική επανείσπραξη, κατά τήν έννοια του κοινοτικού δικαίου, ιδιαίτερα τών κανονισμών του Συμβουλίου 17/64 τής 5. 2. 1964, 729/70 τής 21. 4. 1970 και 2722/72 τής 19. 12. 1972, όταν συμφωνούν οι λήπτες συνδρομών από τό τμήμα προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Έγγυήσεων γιά όμοειδή σχέδια (νέες ναυπηγήσεις πλοίων άλιείας και κατεργασίας), μετά από τήν αίτηση συνδρομών ΕΟΚ, αλλά πριν από τήν έγκρισή τους, ότι οι συνδρομές πού χορηγούνται μετά τήν έναρξη τής εκμεταλλεύσεως και τήν πληρωμή τών πλοίων θά κατανέμονται μεταξύ τους ανάλογα μέ τόν αριθμό όλων τών όμοειδών άντικειμένων πού κατασκευάσαν και χρησιμοποιούν, δηλαδή μέ συνυπολογισμό και τών όμοειδών άντικειμένων γιά τά όποια δέν χορηγούνται συνδρομές και, στην συνέχεια, οι συνδρομές κατανέμονται σύμφωνα μέ τήν συμφωνία αυτή;»

Ἡ διάταξη περί παραπομπῆς τῆς 22ας Ἀπριλίου 1981, πρωτοκολλήθηκε στὴν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 27 Ἀπριλίου 1981.

6. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο ἐρώτημα ὁ διαιτητὴς θεωρεῖ ὅτι τὸ Δικαστήριο δὲν ἔχει ἀκόμα ἀποφανθεῖ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1966 (ὑπόθ. 61/65 Vaassen-Göbbels κατὰ Beamtenfonds voor het Mijnbetrijf, Slg. 1966 σ. 583) συνάγεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς δικαστήρια κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 177 παράγραφος 2 τῆς συνθήκης ΕΟΚ μόνο τὰ κρατικά δικαιοδοτικά ὄργανα πού ὑπάρχουν στυὸς διαφόρους κλάδους τῆς ἐθνικῆς δικαιοσύνης ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὰ ὄργανα πού παρουσιάζουν τὰ χαρακτηριστικά δικαιοδοτικοῦ ὄργανου. Συντασσόμενος μὲ τὴν γνώμη πού διετύπωσε ὁ γενικός εἰσαγγελεὺς Gand (στὶς προτάσεις του ἐπὶ τῆς προαναφερθεῖσης ὑποθέσεως 61/65) ὁ διαιτητὴς θεωρεῖ ὅτι τὸ ἐπίμαχο ζήτημα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἂν «ἐν ὄψει τῶν γενικῶν ἀρχῶν πού ἰσχύουν στὰ διάφορα κράτη σχετικῶς μὲ τὴν ὀργάνωση τῶν δικαστηρίων» τὸ διαιτητικὸ δικαστήριον «παρουσιάζει τὰ θεμελιώδη γνωρίσματα τῶν ὀργάνων πού εἶναι ἐπιφορτισμένα μὲ τὴν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν».

Τὸ παραλέπον διαιτητικὸ δικαστήριον θεωρεῖ ὅτι στὴν περίπτωσή του οἱ προϋποθέσεις αὐτὲς συγκεντρώνονται:

- α) Ὁ διαιτητὴς ὀφείλει νὰ κρίνει ὄχι κατ' ἐπιείκεια ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο καὶ τὸ δίκαιο, ἐπομένως ὀφείλει, βάσει τῆς ἐθνικῆς ἐνόμου τάξεως, νὰ λαμβάνει ὑπ' ὄψη τὸ πρωτογενὲς καὶ τὸ δευτερογενὲς δίκαιο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων κατόπιν ἐπιταγῆς τοῦ νόμου.
- β) Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ διαιτητὴς διορίζεται μὲν ἀπὸ τοὺς διαδίκους ἀλλὰ στὴν περίπτωσή αὐτὴ διορίστηκε λόγω ἀσυμφωνίας τους, ἀπὸ τὸ ἀνεξάρτητο, ἐναντι τῶν διαδίκων, ἐμπορικὸ ἐπιμελητήριο τῆς Βρέμης.
- γ) Ἡ διαδικασία ἔχει χαρακτῆρα δικαιοδοτικό.
- δ) Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 1040 τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας ἢ διαιτητικὴ ἀπόφαση ἔχει ἐναντι τῶν μερῶν ἀποτελέσματα ἀποφάσεως μὲ

ἰσχύ δεδικασμένου. Ἡ ρήτρα περί διαιτησίας τῆς 27ῆς Ἰουνίου 1973 (τελευταία παράγραφος) προβλέπει ὁμοίως ὅτι ὁ διαιτητὴς ἀποφασίζει ὀριστικῶς καὶ ὅτι ἀποκλείεται κάθε ἐνδικο μέσο.

Πάντως, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν ἀπόφαση γερμανικοῦ δικαιοδοτικοῦ ὄργανου μὲ ἰσχύ δεδικασμένου, στὴν διαιτητικὴ ἀπόφαση πρέπει, προκειμένου νὰ χωρήσει ἐκτέλεση, νὰ ἔχει περιαφθεῖ ὁ ἐκτελεστήριος τύπος ἀπὸ τὸ κρατικὸ δικαιοδοτικὸ ὄργανο (ἄρθρο 1042 τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας), ἀπὸ τὸ ὅποιο καὶ μπορεῖ νὰ ἀκυρωθεῖ (ἄρθρο 1041 τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας). Ἡ περιαφή τοῦ ἐκτελεστηρίου τύπου δὲν δύναται πάντως νὰ ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἀρνήσεως ἢ ἢ διαιτητικὴ ἀπόφαση νὰ ἀκυρωθεῖ παρά μόνο ἂν συντρέχει ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐξι λόγους πού ἀπαριθμοῦνται περιοριστικῶς σ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο. Ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ διαφορὲς αὐτὲς δὲν ἀρκοῦν γιὰ νὰ μὴ θεωρηθεῖ ὡς δικαιοδοτικὸ ὄργανο τὸ διαιτητικὸ δικαστήριον, ἐφ' ὅσον οἱ λόγοι ἀκυρώσεως ἐθεσπίσθησαν κατὰ μίμηση τῶν προϋποθέσεων, στὶς ὁποῖες ὑπόκειται ἢ ἀναθεώρηση μετὰ τὴν ὀριστικὴ περάτωση τῆς διαδικασίας ἐνώπιον ἐνός κρατικοῦ δικαιοδοτικοῦ (ἄρθρο 579 καὶ 580 τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας) καὶ ἐφ' ὅσον αἰτήσεις περιαφθῆς τοῦ ἐκτελεστηρίου τύπου ἢ ἀκυρώσεως δὲν ἐπιδέχονται ἄσκηση ἐνδίκου μέσου, τέλος, ἐφ' ὅσον ἰδίως δὲν ἐπιτρέπουν σὲ ἕνα ἀκυρωτικό δικαιοδοτικὸ ὄργανο νὰ ἐλέγξει τὴν ὀρθὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου, μὲ ἐξαιρέση τὴν περίπτωσή πού ἢ ἐσφαλμένη ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου εἶναι ἀσυνήθιστα τόσο βαρεῖα ὥστε ἢ ἐπικύρωση τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως νὰ προσκροῦει στὰ χρηστά ἦθη ἢ στὴν δημοσία τάξη (ἄρθρο 1041 παράγραφος δευτέρη τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας).

Ὅμοιως εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸ τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ τὸ νὰ ἀναγνωρισθεῖ σὲ ἕνα τέτοιο διαιτητικὸ δικαστήριον ἢ ἐξουσία νὰ ζητεῖ ἀπὸ τὸ Δικαστήριον ἐκδοσὴ προδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Ἡ προδικαστικὴ διαδικασία ἀποσκοπεῖ στὴν ἐγγύηση τῆς ἐνότητος τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου καὶ στὴν ἐξασφάλιση τῆς ἐνιαίας ἐφαρμογῆς του ἐντὸς ὅλων τῶν Κρατῶν μελῶν.

Ἐνῶ μόνο ὀρισμένα δικαιοδοτικά ὄργανα *ὑποχρεοῦνται* νά ζητοῦν ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπό τό Δικαστήριο δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 παράγραφος 3 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ἡ *ἐγγύχεια* ὑποβολῆς προδικαστικοῦ ἐρωτήματος στό Δικαστήριο δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 παράγραφος 2 ἐπιτρέπει τήν, κατά τρόπο ἐνιαίο, ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου σέ ἓνα πιά πρῶμο στάδιο τῆς δικαστικῆς διαδικασίας. Γι' αὐτό τόν λόγο πρέπει νά ἀναγνωριστεῖ ὅτι ἓνα διαιτητικό δικαστήριο, πού κρίνει σύμφωνα μέ τό δίκαιο καί μέ τόν νόμο, ἔχει ἐξουσία νά ζητήσῃ ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπό τό Δικαστήριο προκειμένου νά ἐξασφαλίσει ἀπό αὐτῆς ἤδη τῆς διαδικασίας καί ὄχι μόλις κατά τήν διαδικασία τῆς ἐκτελέσεως ἢ τῆς ἀκυρώσεως τήν ἐνιαία ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, πολύ δέ περισσότερο ἀφοῦ, ἂν προβληθεῖ ἐνώπιον ἐνός δικαιοδοτικοῦ ὄργανου τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης ἔνσταση πού στηρίζεται σέ ρήτρα διαιτησίας, καί ἂν ὑφίσταται τέτοια ρήτρα, τό δικαιοδοτικό ὄργανο θά ἀπορρίψει τήν αἴτηση πού ὑπεδλήθη (ἄρθρο 1027 α) τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας).

Στά ἀνωτέρω προστίθεται τό ὅτι, καθ' ὅσον δέν συντρέχει παραβίαση τῶν χρηστῶν ἡθῶν ἢ τῆς δημοσίας τάξεως (ἄρθρο 1041 παράγραφος 1 ἀριθ. 2 τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας) ἡ ἐσφαλμένη ἐφαρμογή τοῦ νόμου δέν μπορεῖ νά διορθωθεῖ κατά τήν διάρκεια τῆς διαδικασίας τῆς ἐκτελέσεως ἢ τῆς ἀκυρώσεως. Κατά συνέπεια, στόν τόσο σημαντικό γιά τίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες τομέα τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου ἡ ἐνιαία ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου θά ἐτίθετο σέ κίνδυνο ἂν δέν ἀνεγνωρίζετο στά διαιτητικά δικαστήρια ἡ ἐξουσία νά ἀπευθύνονται προδικαστικῶς στό Δικαστήριο, χωρίς νά λησμονεῖται ὅτι τό ζήτημα ἂν μία παραβίαση τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου εἶναι τόσο βαρεῖα ὥστε νά θίγῃ τά χρηστά ἡθῆ ἢ τήν δημοσία τάξη, εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων καί ὅτι αὐτά δέν θά διορθώσουν εὐκόλα τήν ἐσφαλμένη ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου στηριζόμενα σ' αὐτούς τούς ἐξαιρετικούς λόγους.

7. Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ Δικα-

στηρίου τῆς ΕΟΚ κατετέθησαν ἔγγραφες παρατηρήσεις ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG καί Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG, ἐναγόμενες στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπούμενες ἀπό τοὺς Deringer, Tessin, Herrmann καί Sedemund, δικηγόρους Κολωνίας, ἀπό τήν κυβέρνηση τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου, ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Βασιλείου τῆς Δανίας καί ἀπό τήν Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπούμενη, ἀπό τόν Gianluigi Camprogrande, μέλος τῆς νομικῆς τῆς ὑπηρεσίας, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν Jürgen Grunwald, μέλος τῆς νομικῆς τῆς ὑπηρεσίας.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

II — Περίληψη τῶν γραπτῶν παρατηρήσεων πού κατετέθησαν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου

1. *Ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐρωτήματος*

Οἱ ἐναγόμενες στήν κυρία δίκη φρονοῦν ὅτι στό πρῶτο ἐρώτημα πρέπει νά δοθεῖ καταφατική ἀπάντηση γιά τοὺς λόγους πού προβάλλει ὁ ἴδιος ὁ διαιτητής. Προσθέτουν δέ ὅτι θά ἦταν ἀσυμβίβαστο μέ τήν ἀρχή τῆς οικονομίας τῆς δίκης νά περιοριστεῖ ἡ ἐξουσία ὑποβολῆς προδικαστικοῦ ἐρωτήματος μόνο κατά τήν διαδικασία ἐπικυρώσεως τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως. Τό ἄρθρο 177 παράγραφος 2 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἐκφράζει τήν ἴδια ἀρχή ἐπιτρέποντας τὰ κατώτερα δικαιοδοτικά ὄργανα νά ζητοῦν ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπό τό Δικαστήριο. Ἡ ἀρχή αὕτη συνηγορεῖ ὑπέρ τῆς ἐξουσίας τῶν διαιτητικῶν δικαστηρίων, ὅπως ὀρίζονται στήν ἀπόφαση περί παραπομπῆς, νά ζητοῦν ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπό τό Δικαστήριο.

Οἱ ἐναγόμενες προτείνουν στό Δικαστήριο νά ἀπαντήσῃ στό δευτερο ἐρώτημα ὡς ἑξῆς:

«Ένα διαιτητικό δικαστήριο που καλείται να κρίνει στην θέση των κρατικών δικαιοδοτικών οργάνων και του οποίου οι αποφάσεις έχουν, σύμφωνα με την εσωτερική έννομη τάξη του κράτους, την ίδια ισχύ δεδικασμένου όπως οι δικαστικές αποφάσεις των δικαστηρίων του κράτους, έχει την ευχέρεια να απευθυνθεί προδικαστικώς στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δυνάμει του άρθρου 177 δεύτερη παράγραφος της συνθήκης ΕΟΚ, εφ' όσον δεν κρίνει κατ' επιείκεια και υποχρεούται να εφαρμόσει όλους τους σχετικούς κανόνες δικαίου, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου.»

«Η κυβέρνηση του Ένωμένου Βασιλείου κατέθεσε παρατηρήσεις που στηρίζονται στο τεκμήριο ότι το «διαιτητικό δικαστήριο» που αναφέρεται στην διάταξη περί παραπομπής έχει χαρακτήρα *ιδιωτικό* διαιτητού και άσκει τὰ καθήκοντά του με αυτή την ιδιότητα, δηλαδή σύγκεται από πρόσωπα που καθορίστηκαν με συμφωνία μεταξύ των διαδίκων. Ύπ' αυτές τις συνθήκες, ο διαιτητής δεν άσκει τὰ καθήκοντά του ή την δικαιοδοτική του λειτουργία εν ονόματι του κράτους και, συνεπώς, δεν είναι κρατικό όργανο. Μιά τέτοια διαιτησία δεν μπορεί εξ' άλλου να άφορα παρά ένα πρόβλημα που οι διάδικοι θά ρύθμιζαν ελευθέρως μεταξύ τους αν ήταν ικανοί να καταλήξουν σε συμφωνία.

Κατά την βρετανική κυβέρνηση, τό ίδιο τό κείμενο του άρθρου 177 καταδεικνύει ότι ιδιωτικοί διαιτητές δεν έχουν έξουσία να ζητούν έκδοση προδικαστικής απόφασης από τό Δικαστήριο. Πράγματι, ό όρος «δικαστήριο *Κράτους μέλους*» συνεπάγεται την ύπαρξη στενού δεσμού μεταξύ του εν λόγω δικαστηρίου και του συστήματος ένδικων μέσων του κράτους περί του οποίου πρόκειται. Κατά συνέπεια, πρέπει να πρόκειται για έπίσημο όργανο του κράτους και όχι για δικαστήριο ιδιωτικό χαρακτήρα που μπορεί να έδρευει στην έπι-

κράτεια ενός Κράτους μέλους. Έξ άλλου, αν ό ιδιωτικός διαιτητής είχε έξουσία να φέρι ένα ζήτημα ενώπιον του δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 177, θά έθιγοντο οι στόχοι που επιδιώκουν οι διάδικοι υποβάλλοντας την διαφορά τους σε διαιτησία — ή ταχύτητα, ό όριστικός χαρακτήρας της απόφασης, ή μυστικότης της διαδικασίας.

Η βρετανική κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι διαιτητές όφείλουν να σέβονται την δημοσία τάξη των νομικών συστημάτων, εντός των οποίων άσκουν τὰ καθήκοντά τους. Για τόν λόγο αυτό οι αποφάσεις τους υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο και σ' αυτό τό πλαίσιο δύνανται ένδεχομένως να τύχουν έπικλήσεως ενώπιον των ένδικων δικαιοδοτικών οργάνων ζητήματα κοινοτικού δικαίου και, τέλος, ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 177.

Η εφαρμογή του άρθρου 177 στά διαιτητικά δικαστήρια θά δημιουργούσε μεγάλες πρακτικές δυσκολίες και θά είχε έπιδρασεις συνέπειες για την Κοινότητα. Ένα μεγάλο μέρος των διαιτησιών που έχουν προβλεφθεί εντός των Κρατών μελών άφορούν διαφορές, όπου ένας ή και όλοι οι διάδικοι δεν είναι υπήκοοι ενός Κράτους μέλους. Επί πλέον, ή πλειονότητα των διαιτητών δεν είναι νομικοί αλλά πρόσωπα με έμπειρία στον τομέα που άφορα ή διαφορά ή επαγγελματίες διαιτητές. Τά πρόσωπα αυτά θά έχουν μεγάλες δυσκολίες να διαγνώσουν ένα πρόβλημα κοινοτικού δικαίου.

Μία άλλη πρακτική δυσκολία άφορα την γεωγραφική ταυτότητα των διαιτησιών. Σε υποθέσεις διεθνούς χαρακτήρα θά πρέπει να καθορίζεται, αν τό διαιτητικό δικαστήριο είναι δικαιοδοτικό όργανο του ενός ή του άλλου Κράτους μέλους, ιδίως όταν ή ρήτρα διαιτησίας έπιτρέπει στο δικαστήριο να εκλέγει τόν τόπο της έδρας του ή όταν τό δικαστήριο συνεδρίασε σε διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων μπορεί να περιλαμβάνονται τρίτα κράτη.

Έπί πλέον, ένα σημαντικό μέρος της διαδικασίας των διεθνών διαιτησιών σε εμπορικά ή ναυτικά θέματα μπορεί να διεξαχθεί κατά την έκλογή των διαδίκων σε διάφορα σημαντικά κέντρα, όπως το Λονδίνο, το Παρίσι, την Φραγκφούρτη, το Άμστερνταμ ή την Γενεύη, την Ζυρίχη ή την Νέα Υόρκη. Κατά την βρετανική κυβέρνηση, το γεγονός ότι, οι δίκες διαιτησίας, σ' ένα Κράτος μέλος της Κοινότητας, είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε προδικαστική παραπομπή ενώπιον του Δικαστηρίου, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να εκλέξουν τα μέρη τόπο διαιτησίας εκτός της Κοινότητας. Μία τέτοια εξέλιξη θα έχετε σε κίνδυνο την συμβολή που μπορούν ήδη να προσφέρουν οι έννομες τάξεις της Κοινότητας στην ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου.

Γιά όλους αυτούς τους λόγους η βρετανική κυβέρνηση θεωρεί ότι το πρώτο ζήτημα πρέπει να λυθεί κατά την έννοια ότι ο διαιτητής, στον οποίο έχει ανατεθεί η διαιτησία, στην οποία οι διάδικοι υπεβλήθησαν με την θέλησή τους, δεν έχει εξουσία να ζητήσει από το Δικαστήριο έκδοση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 177 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΟΚ.

Η *ιταλική κυβέρνηση* αναφέρεται στην απόφαση της 30ης Ιουνίου 1966, Vaassen-Goebels κατά Beambtenfonds voor het Mijmbedrijf, 61/65 (άνωτέρω). Η θέση στην οποία εδρίσκεται το διαιτητικό δικαστήριο είναι διαφορετική εν προκειμένω, επειδή η λειτουργία του στερείται του στοιχείου της νομιμότητας και έχει συμβατική βάση.

Η *ιταλική κυβέρνηση* υπογραμμίζει ότι το άρθρο 177 περιόρισε την δυνατότητα προδικαστικής παραπομπής ενώπιον του Δικαστηρίου στα όργανα που είναι «δικαστήρια» και επιλύουν διαφορές με αποφάσεις δικαστικού χαρακτήρα. Μία διαιτητική απόφαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως πράξη εξουσίας εφ' όσον δεν της έχει απονεμηθεί αυτή η ιδιότητα με

μεταγενέστερη παρέμβαση δικαστού άνηκοντος στην δικαστική εξουσία.

Η *δανική κυβέρνηση* κάνει διάκριση μεταξύ, αφ' ενός, των διαρκών διαιτητικών δικαστηρίων που έχουν συσταθεί με νόμο και των οποίων οι κανόνες περί αρμοδιότητας και διαδικασίας εντάσσονται στο σύστημα της τακτικής δικαιοσύνης και, αφ' ετέρου, των άλλων διαιτητικών δικαστηρίων, των οποίων μόνο νόμιμο έρεισμα είναι η συμφωνία μεταξύ των διαδίκων.

Μόνο η πρώτη κατηγορία των διαιτητικών δικαστηρίων έχει εξουσία να φέρει προδικαστικώς υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου. Η δανική κυβέρνηση φρονεί ότι ένα διαιτητικό δικαστήριο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 177 παρά μόνο αν έχει μόνιμο χαρακτήρα και, συνεπώς, δύναται να κρίνει απεριόριστο αριθμό υποθέσεων μεταξύ διαδίκων, οι οποίοι δεν έχουν, αυτοί οι ίδιοι, συστήσει το εν λόγω διαιτητικό δικαστήριο.

Η δανική κυβέρνηση παρατηρεί επικουρικώς ότι πρέπει να καταβληθεί προσοχή ώστε να μην γίνουν τα διαιτητικά δικαστήρια το μέσο με το οποίο θα ζητούνται από το Δικαστήριο απαντήσεις στερημένες ενδιαφέροντος, προκειμένου να χρησιμεύσουν στην επίλυση μίας γνησίας ένδικης διαφοράς.

Συμπεραίνοντας, η δανική κυβέρνηση θεωρεί ότι εν προκειμένω στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, επειδή το εν λόγω δικαστήριο δεν είναι μόνιμο όργανο. Επικουρικώς, η δανική κυβέρνηση θεωρεί ότι η υπόθεση δεν μπορεί να εξετασθεί κατ' ουσία παρά μόνο στην περίπτωση που το Δικαστήριο θά διεπίστωνε ότι το διαιτητικό δικαστήριο παρουσιάζει τις αναγκαίες, έγγενεις στην ασφάλεια του δικαίου, έγγυθσεις, και που θά θεωρούσε επίσης ότι το διαιτητικό δικαστήριο, ακριβώς όπως τα τακτικά δικαστήρια, έχει την υποχρέωση να κρίνει κατά τρόπο αυτόνομο αν επιβάλλεται να

ζητήσει έκδοση προδικαστικής απόφασης, προκειμένου να επιλύσει μία γνησία ένδικη διαφορά, της οποίας έχει επιληφθεί.

Ἡ Ἐπιτροπή κάνει μία ἐπισκόπηση τῶν ἐπιχειρημάτων πού ἔχουν ἀναπτυχθεῖ στήν θεωρία ὡς πρὸς τὴν ἐξουσία πού ἔχουν τὰ διαιτητικά δικαστήρια νά ζητοῦν ἀπὸ τὸ Δικαστήριο ἐκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως, σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 177 τῆς συνθήκης. Οἱ συγγραφεῖς πού ἀποκροῦν ἀυτὴ τὴν ἐξουσία προβάλλουν τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα:

- Ἐνα διαιτητικό δικαστήριο δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς «δικαστήριο Κράτους μέλους» κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 177 παράγραφος 2 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.
- Τὰ διαιτητικά δικαστήρια κρίνουν γενικῶς κατὰ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιεικείας καὶ δέν δεσμεύονται οὔτε ἀπὸ τὸ δίκαιο οὔτε ἀπὸ τὸν νόμο.
- Τὰ διαιτητικά δικαστήρια δέν δεσμεύονται ἀπὸ τίς ἀποφάσεις πού ἐκδίδει τὸ Δικαστήριο δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 παράγραφος 2 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, πράγμα πὸν συνεπάγεται ὅτι ἡ σημασία αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων δέν ὑπερβαίνει ἐκείνη τῶν ἀπλῶν νομικῶν γνωμοδοτήσεων.
- Ἡ ἐξουσία ὑποβολῆς προδικαστικῆς αἰτήσεως εἶναι περιττή, λόγω τοῦ ὅτι τὸ Δικαστήριο μπορεῖ πάντοτε νά κληθεῖ νά ἀποφανεῖ ἀπὸ τὸ τακτικό δικαστήριο, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς διαδικασίας ἐκτελέσεως τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως.
- Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου στήν δίκη διαιτησίας λαμβάνει «ἰδιωτικό» χαρακτῆρα καὶ δέν παρουσιάζει κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐν γένει ἐξέλιξη τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου.
- Λόγω τῆς μὴ δυνατότητος προσβολῆς τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων ἢ ἀναγνώριση ἐξουσίας ὑποβολῆς προδικαστικῆς αἰτήσεως καθιερώνει ἀπὸ τὰ πράγματα ὑποχρέωση ὑποβολῆς αὐτῆς τῆς αἰτήσεως.

Οἱ ὑποστηρικτές τῆς δυνατότητος ὑποβολῆς προδικαστικῶν αἰτήσεων ἀπὸ τὰ διαιτητικά δικαστήρια προβάλλουν, ἀντιθέτως, τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα:

- Ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐξουσίας ὑποβολῆς προδικαστικῶν αἰτήσεων εὐνοεῖ τὴν ἐνιαία ἐρμηνεῖα καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου σὲ ἕνα σημαντικό τομέα τῆς δικαιοδοτικῆς λειτουργίας.
- Ἀποκρούοντας τὴν ἐξουσία ὑποβολῆς προδικαστικῶν αἰτήσεων γεννᾶται φόβος ὅτι τὰ διαιτητικά δικαστήρια θὰ περιγράφουν ἢ θὰ ἀγνοοῦν τίς διατάξεις τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου.
- Δέν ὑπάρχει κανεὶς ἀντικειμενικός λόγος ἀρνήσεως ὅτι οἱ διαιτητές ἔχουν ἐξουσία νά υποβάλουν προδικαστικῆς αἰτήσεις, ἀφοῦ οἱ διαιτητές αὐτοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἐφαρμόζουν τὸ δίκαιο καὶ τὸν νόμο.
- Ἀπὸ ἀλόπως διεθνoῦς δικαίου, τὰ Κράτη μέλη πού ἀνέχονται διαιτητικῆς ἀποφάσεις ἀντίθετες πρὸς τὸ κοινοτικό δίκαιο ὑπέχουν εὐθὺνη γιὰ αὐτές τίς παραβιάσεις.

Πρὸ αὐτῶν τῶν ἐπιχειρημάτων, ἡ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ὅτι εἶναι δύσκολο νά δοθεῖ κατηγορηματικὴ ἀπάντηση στὸ ἐπίδικο ἐρώτημα λόγω τῆς ἀσαφείας τῆς ἐννοίας τοῦ διαιτητικοῦ δικαστηρίου, ἐν ὄψει ἰδίως τῶν διαφορῶν πού ὑπάρχουν στήν ἀκολουθουμένη πρακτικὴ καὶ τίς νομοθεσίες τῶν Κρατῶν μελῶν. Πρόκειται μᾶλλον περὶ τοῦ ὑπὸ ποιῆς προϋποθέσεως ἕνα ὄργανο πού ἀποφαίνεται ἐπὶ μιᾶς διαφορᾶς μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς δικαστήριο κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 177.

Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ἡ Ἐπιτροπὴ προβαίνει στήν ἀνάλυση τοῦ καθεστώτος τῶν διαιτητικῶν δικαστηρίων κατὰ τὸ γερμανικό δίκαιο (ἄρθρα 1025 ὡς 1048 τοῦ γερμανικοῦ κώδικα πολιτικῆς δικονομίας). Ἡ σύγκριση τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς γερμανικῆς διαιτητικῆς δικαιοδοτικῆς λειτουργίας μὲ τὰ κριτήρια πού καθόρισε τὸ Δικαστήριο στήν ὑπόθεση 61/65 ὡδήγηε στήν διαπίστωση συμπτώσεως ὡς πρὸς τὰ πλέον οὐσιώδη.

Πράγματι, τὸ ἐν λόγω διαιτητικό δικαστήριο:

- Συνεστήθη κανονικῶς σύμφωνα μὲ τὸ ἐθνικό δίκαιο.
- Θεωρεῖται ἀπὸ ἀλόπως ἐθνικοῦ δικαίου ὡς ὄργανο ἐπιφορτισμένο νά ἀποφαίνεται ἐπὶ τῶν διαφορῶν.

- Υπόκειται σέ δικονομικούς κανόνες έσωτερικού δικαίου.
- Καλείται νά εφαρμόσει κανόνες δικαίου.

Αντιθέτως δέν ανταποκρίνεται στό κριτήριο τής, εϋθώς από τό έθνικό δίκαιο, άπονεμηθείσης δικαιοδοτικής έξουσίας επί μιås συγκεκριμένης περιπτώσεως οϋτε στό κριτήριο του μόνιμου δικαστηρίου.

Πάντως, υλογραμμίζει ή Έπιτροπή, αυτή ή ίδια ή έννομη τάξη, πού αναγορεύει τήν διαιτησία σέ θεσμό άπονομής δικαιοσύνης, είναι άρμοδια νά τήν αναγνωρίσει και νά τήν έξουσιοδοτήσει νά άποφαίνεται έγκύρως επί διαφορών (άρθρο 1040 του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας). Οί διάδικοι δέν δημιουργοϋν τήν διαιτητική άρμοδιότητα, άπλως τήν χρησιμοποιοϋν.

Τό γεγονός ότι ή ύπαρξη ενός όρισμένου διαιτητικού δικαστηρίου είναι σύντομης διαρκείας δέν έχει σημασία. Αντιθέτως, είναι ούσιώδες τό νά άποτελεί ή διαιτησία διαρκή θεσμό τής δικαιοδοτικής λειτουργίας.

Η Έπιτροπή θεωρεί κατά συνέπεια ότι τό άρθρο 177 πρέπει νά έρμηνευθεί κατά τήν έννοια ότι θεωρείται ως δικαιοδοτικό όργανο κάθε έθνικό όργανο πού εκδίδει *άποφάσεις* δικαστικού χαρακτήρα. Αυτό συμβαίνει στήν περίπτωση ενός γερμανικού διαιτητικού δικαστηρίου, τό όποιο, επί πλέον, είναι υποχρεωμένο νά εφαρμόσει τό κοινοτικό δίκαιο.

Συμπεραίνοντας ή Έπιτροπή προτείνει νά δοθει στό πρώτο έρώτημα ή ακόλουθη άπάντηση:

«Ένα γερμανικό διαιτητικό δικαστήριο πού δέν όφείλει νά κρίνει κατ' έπιείκεια αλλά σύμφωνα μέ τόν νόμο και του όποιου ή άπόφαση έχει ως προς τούς διαδίκους τά άποτελέσματα δικαστικής άποφάσεως μέ ίσχύ δεδικασμένου (άρθρο 1040 του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας) έχει έξουσία νά ζητεί από τό δικαστήριο των Εϋρωπαϊκών Κοινοτήτων έκδοση προδικα-

στικής άποφάσεως δυνάμει του άρθρου 177 παράγραφος 2 τής συνθήκης ΕΟΚ.»

2. Επί του δευτέρου ερωτήματος

Οί *εναγόμενες στήν κυρία δίκη* προβάλλουν ότι από τό γράμμα και τήν οικονομία των κανονισμών 17/64 και 2722/72 συνάγεται ότι οί ένισχύσεις πού προβλέπονται στό τμήμα «προσανατολισμός» δέν συνιστοϋν ένισχύσεις από αυτό τό τμήμα πού χορηγοϋνται άδιακρίτως σ' όλες τίσ επιχειρήσεις ενός δεδομένου οικονομικού κλάδου. Αντιθέτως, οί ένισχύσεις αυτές δέν χορηγοϋνται παρά κατά έκλεκτικό τρόπο σέ συγκεκριμένα και εξατομικευμένα επενδυτικά προγράμματα πού πρέπει νά ανταποκρίνονται σέ συγκεκριμένες προϋποθέσεις, εκ των προτέρων καθορισμένες, τόσο κατ' ουσία όσο και κατά τύπο, επί πλέον δέ, τεχνικού χαρακτήρα. Πρόκειται συνεπώς για ένισχύσεις πού συνδέονται μέ καθορισμένο σχέδιο.

Έτσι, οί δύο κανονισμοί θεσπίζον ρητώς ότι οί ένισχύσεις καταβάλλονται για ένα «δεδομένο σχέδιο» (πρβλ. άρθρα 18, 13 και 14 του κανονισμού 17/64, καθώς και τά άρθρα 12 και 13 του κανονισμού 2722/72). Επί πλέον, οί συνδρομές από τό Ταμείο δέν χορηγοϋνται παρά κατόπιν αιτήσεως (άρθρο 20 του κανονισμού 17/64, άρθρο 14 του κανονισμού 2722/72), ειδικότερον στους δικαιούχους πού ύφίστανται τά οικονομικά βάρη από τήν πραγματοποίηση «του σχεδίου» (άρθρο 22 παράγραφος 1 του κανονισμού 17/64, άρθρο 13 του κανονισμού 2722/72).

Ο ειδικός χαρακτήρας των χορηγουμένων συνδρομών φαίνεται άκόμη σαφέστερα στίς άποφάσεις πού έξέδωσε ή Έπιτροπή έν προκειμένα: στήν επικεφαλίδα αυτών των άποφάσεων έμφαίνεται τό όνομα του άλιευτικού για τό όποιο προορίζετο ή συνδρομή.

Κατά τίσ εναγόμενες, ύπάρχει κατάχρηση, έφ' όσον προτου χορηγηθεί ή ένίσχυση από τήν Έπιτροπή, τό επιδοτούμενο πρόσωπο ανέλαμβανε τήν υποχρέωση νά έπωφεληθοϋν από αυτή άλλες επιχειρήσεις, για τίσ όποιες άκριβώς ή Έπιτροπή είχε άποφασίσει νά μη χορηγήσει ένίσχυση. Μέ τήν

ένεργεια αυτή ή έγγενής σέ μία έκλεκτικώς χορηγουμένη επίδοτηση σκοπιμότητα θά έχανε τήν έννοιά της. 'Επί πλέον οι οικονομικές προϋποθέσεις, επί τη βάση των όποιων ή 'Επιτροπή λαμβάνει απόφαση σχετικώς μέ τήν ένδεχόμενη παροχή συνδρομής, θά μεταβάλλοντο αναγκαιώς, πράγμα πού θά σήμαινε νόθευση ενός από τά ουσιώδη κριτήρια τής απόφάσεως. Από τά άνωτέρω προκύπτει ότι υπό τίς περιστάσεις αυτές τό σχέδιο πού έτυχε συνδρομής δέν θά έπραγματοποιείτο «όπως είχε προβλεφθεί», πράγμα πού συνιστά πλημμέλεια κατά τήν έννοια του κανονισμού 729/70.

'Η έννοια τής άνωμαλίας δέν προϋποθέτει δόλιους έλιγμούς. 'Αντιθέτως κάθε παράβαση του κοινοτικού δικαίου συνιστά άνωμαλία πού άποκλείει τήν χρηματοδότηση μέ κοινοτικά κεφάλαια (άπόφαση τής 7ης Φεβρουαρίου 1979, 11/76 Κάτω Χώρες κατά 'Επιτροπής, Slg. 1979, σ. 245. 'Απόφαση τής 7ης Φεβρουαρίου 1979, 15 και 16/76, Γαλλία κατά 'Επιτροπής, Slg. 1979, σ. 321. 'Απόφαση τής 7ης Φεβρουαρίου 1979 18/76, 'Ομοσπονδιακή Δημοκρατία τής Γερμανίας κατά 'Επιτροπής, Slg. 1979, σ. 343).

Συμπεραίνοντας, οι έναγόμενες προτείνουν στό δεύτερο έρώτημα νά δοθεί ή ακόλουθη άπάντηση:

«Τό γεγονός ότι οι δικαιούχοι συνδρομής από τό τμήμα προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ συμφώνησαν μετά τήν αίτηση χορηγήσεως κοινοτικής συνδρομής αλλά πριν από τήν χορήγηση αυτή ότι οι συνδρομές θά κατενέμοντο μεταξύ τους έχοντας ύπ' όψη τόν όλικό άριθμό των πλοίων του ίδιου τύπου, ενώ καμία ένίσχυση δέν ζητήθηκε για όρισμένους ή αυτή ή ένίσχυση δέν έγκρίθηκε από τήν 'Επιτροπή, συνιστά «άνωμαλία» κατά τήν έννοια των κανονισμών του Συμβουλίου 729/70 τής 21ης 'Απριλίου 1970, 17/61 τής 5ης Φεβρουαρίου 1964 και 2722/72 τής 19ης Δεκεμβρίου 1972. 'Όταν ή 'Επιτροπή δια-

πιστώνει τέτοιες άνωμαλίες δύναται νομίμως νά προχωρήσει στην όλική ή μερική άνάκτηση των ποσών πού χορηγήθηκαν.»

'Η *ιταλική κυβέρνηση* προβάλλει ότι μία σύμβαση κοινοπραξίας μπορεί νά έχει ως άποτέλεσμα ότι οι κοινοτικές ένισχύσεις καταλήγουν σέ έπιχειρηματίες πού δέν συγκεντρώνουν τίς προϋποθέσεις πού καθορίζονται μέ τούς κοινοτικούς κανονισμούς. Συνεπώς, ή μέθοδος τής κατανομής πού έχει θεσπισθεί έντός των κοινοτικών πλαισίων μπορεί νά διαταραχθεί από τίς ένδιαφερόμενες έπιχειρήσεις. Τό σύστημα αυτό στήρίζεται πράγματι στην αντίληψη ότι οι ένισχύσεις αυτού του είδους χορηγούνται για τήν επίτευξη όρισμένων στόχων πού καθορίζονται έντός των κοινοτικών πλαισίων. 'Ακριβώς για αυτό τόν λόγο οι κοινοτικές διατάξεις προβλέπουν τούς κατάλληλους όρους και προϋποθέσεις για τήν χορήγηση αυτών των ένισχύσεων.

'Η *'Επιτροπή* προβάλλει ότι ό όμολογημένος στόχος των διαδίκων έγκειται στην άναθεώρηση επί έσωτερικού επιπέδου των διαφόρων αποφάσεων παροχής συνδρομής και στην χρησιμοποίηση αυτών των συνδρομών όχι σύμφωνα μέ τά κριτήρια τής 'Επιτροπής αλλά βάσει ίδιων κριτηρίων των μερών τής συμβάσεως.

Μία τέτοια πρακτική εύρίσκεται σέ αντίθεση μέ τό μονοπώλιο λήψεως αποφάσεων τής 'Επιτροπής και μέ τήν αρχή τής συνδέσεως των συνδρομών μέ τήν υποβολή των σχετικών αιτήσεων. Σύμφωνα μέ τό γράμμα των αιτήσεων οι σχετικές έπιδοτήσεις θά έχρησιμοποιούντο κατ' ιδανικά μερίδια για τήν χρηματοδότηση κάθε αντιστοίχου σχεδίου. 'Η σύμβαση κοινοπραξίας προέβλεπε άντιθέτως τήν μεταβίβαση σέ τρίτους ενός ποσού, πού δέν έχει άκόμη καθορισθεί από τίς συνδρομές, προκειμένου νά προωθηθούν σχέδια άσχετα πρός τήν αίτηση. Δοθέντος ότι οι αιτήσεις έπιδοτήσεως δέν τροποποιήθηκαν, ή 'Επιτροπή θά

ελάμβανε τις αντίστοιχες αποφάσεις επί αυτής της δάσεως.

Ο σκοπός πού έγκειται στην επίτευξη μιάς πιά εύρειας δάσεως κατανομής των διαθεσίμων συνδρομών έπρεπε νά επιδιωχθεί μέσω αίτησεως πρós τήν Έπιτροπή.

Έπί τή δάσει του άρθρου 22 παράγραφος 2 του κανονισμού 17/64 και του άρθρου 19 παράγραφος 1 του κανονισμού 2722/72, ή Έπιτροπή έχει τήν έξουσία νά κινήσει τήν διαδικασία γιά τήν ανάκτηση των έξισωτικών καταβολών πού διενεργήθηκαν μεταξύ των διαδίκων.

Συμπεραίνοντας, ή Έπιτροπή προτείνει στο δεύτερο έρώτημα νά δοθεί ή ακόλουθη απάντηση:

«Είναι άσυμφίβαστο μέ τό κοινοτικό δίκαιο στόν τομέα των έπιδοτήσεων και ιδίως μέ τούς κανονισμούς 17/64 και 2722/72 τό γεγονός ότι οι δικαιούχοι συνδρομών από τό τμήμα προσανατολισμός του ΕΓΤΠΕ γιά ανάλογα σχέδια (ναυπήγηση πλοίων άλιείας και κατεργασίας ιχθύων) συμφώνησαν μετά τήν αίτηση χορηγήσεως κοινοτικών συνδρομών, αλλά πριν από αυτή τήν χορήγηση, ότι οι συνδρομές πού χορηγήθηκαν μετά τήν θέση σέ ύπηρεσία και τήν πληρωμή των πλοίων θά κατενέμοντο (έτίθεντο σέ κοινοπραξία) μεταξύ τους δάσει του όλικού άριθμού των πλοίων του ίδιου τύπου, πού ναυπήγησαν και έθυσαν σέ ύπηρεσία, δηλαδή έχοντας όμοίως ύπ' όψη τά πλοία, γιά τά όποια δέν δόθηκε καμία συνδρομή αλλά είναι παρομοίου τύπου. Οι έξισωτικές καταβολές πού διενεργήθηκαν δάσει τέτοιας συμφωνίας δίνουν λαθή γιά νά κινήσει διαδικασία πρós ανάκτηση από τήν Έπιτροπή.»

III — Προφορική διαδικασία

Η έπιχείρηση «Nordsee» Deutsche Hochseefischerei GmbH, έναγούσα στην κυρία δίκη,

έκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο, καθηγητή K. Redeker, οι έπιχειρήσεις Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG και Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG, έναγόμενες στην κυρία δίκη, έκπροσωπούμενες από τον δικηγόρο J. Sedemund, ή κυβέρνηση τής Ιταλικής Δημοκρατίας, έκπροσωπούμενη από τον Pier Giorgio Ferri, ή κυβέρνηση του Ένωμένου Βασιλείου, έκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο Stewart Boyd Q.C., και ή Έπιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκπροσωπούμενη, από τό μέλος τής νομικής τής ύπηρεσίας Jürgen Grunwald ήγόρευσαν κατά τήν συνεδρίαση τής 1ης Δεκεμβρίου 1981.

Κατά τήν διάρκεια τής συνεδριάσεως ή έπιχείρηση Nordsee ανέπτυξε όρισμένες παρατηρήσεις *επί του δευτέρου ερωτήματος*.

Η Nordsee έτόνισε ότι όλα τά εν λόγω πλοία έτέθησαν σέ ύπηρεσία τον Οκτώβριο 1973, είχαν δέ έξοφληθεί κατά τό χρονικό αυτό σημείο. Η έπίμαχη συμφωνία είχε συναφθεί στις 27 Ιουνίου 1973. Κατά τό χρονικό αυτό σημείο είχαν μόλις τεθεί σέ ύπηρεσία δέκα πλοία και τρία άλλα ήταν σχεδόν έτοιμα. Από τά άνωτέρω συνάγεται ότι και αυτό τό χρονικό σημείο ήταν γνωστό ότι ή έπιδότηση θά έχορηγείτο άμέσως μόλις θά είχαν ναυπηγηθεί όλα τά πλοία, θά είχαν τεθεί σέ ύπηρεσία και θά είχαν έξοφληθεί.

Συνεπώς, δέν πρόκειται εν προκειμένω γιά έπιδότηση, πού έχει ως σκοπό νά χρησιμεύσει ως κίνητρο πρós τον λήπτη γιά νά κάνει κάτι πρós τό κοινό συμφέρον, αλλά γιά συνδρομή, γιά πρόσθετη καταβολή, πού λαμβάνει ή έπιχείρηση και πού δέν έχει ως σκοπό αυτούς πού έχει ή έπιδότηση. Οι καταβολές, συνεπώς, τής Έπιτροπής πρós τις έπιχειρήσεις συνιστούν χρηματικές παροχές, πού δέν δύνανται πλέον νά συνδέονται πρós όρισμένο σχέδιο, επειδή πράγματι δέν διατίθεται γιά τήν χρηματοδότηση του μεμονωμένου σχεδίου πού μόλις ολοκληρώθηκε. Η περίπτωση αυτή προβλέπεται, έξ άλλου, ρητώς στο άρθρο 21, σέ συνδυασμό μέ τό άρθρο 1, παρά-

γραφος 3 στοιχείο b του κανονισμού 2722/72.

Περαιτέρω, τό μονοπάλιο λήψεως απόφασης της Έπιτροπής λήγει μέ τήν καταβολή καί μέ τήν περάτωση του σχεδίου, έπειδή ό

σκοπός τής έπιδοτήσεως έχει ήδη έπιτευχθεί.

Ό γενικός εισαγγελεύς ανέπτυξε τίς προτάσεις του κατά τήν συνεδρίαση τής 2ας Φεβρουαρίου 1982.

Σκεπτικό

- 1 Μέ διάταξη τής 22ας Άπριλίου 1981, πού περιήλθε στό Δικαστήριο στίς 27 Άπριλίου 1981 ό διαιτητής, έπί μιās διαφοράς μεταξύ τριών έπιχειρήσεων, διεπομένων από τό γερμανικό δίκαιο, πού έχουν τήν έδρα τους στό Bremerhaven, υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 τής συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά έρωτήματα περί τής έρμηνείας του άρθρου 177 τής συνθήκης ΕΟΚ, καθώς καί των κανονισμών του Συμβουλίου 17/64 τής 5ης Φεβρουαρίου 1964 (ΕΕ είδ. έκδ. 03/001 σ. 93), 729/70 τής 21ης Άπριλίου 1970 (ΕΕ είδ. έκδ. 03/005 σ. 93) καί 2722/72 τής 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΑΒΙ. L 291 σ. 30). Οί κανονισμοί αυτοί άφορουν συνδρομές από τό τμήμα προσανατολισμού του Εύρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού καί Έγγυήσεων (έφ' έξής, ΕΓΤΠΕ).
- 2 Ή κυρία δίκη άφορά γιά τήν εκτέλεση μιās συμφωνίας, ή όποία συνήφθη στίς 27 Ίουνίου 1973 μεταξύ όρισμένων γερμανικών έφοπλιστικών έπιχειρήσεων. Ή συμφωνία αυτή είχε ως σκοπό, στά πλαίσια ενός κοινού προγράμματος ναυπήγησης 13 σκαφών άλιείας καί κατεργασίας ιχθύων, τήν κατανομή μεταξύ των συμβαλλομένων όλων των συνδρομών πού θα έλάμβαναν από τό ΕΓΤΠΕ, κατά τρόπο ώστε νά αναλογεί γιά τήν ναυπήγηση κάθε πλοίου τό ένα δέκατο τρίτο του συνολικού ποσού των χορηγουμένων συνδρομών. Οί συμβαλλόμενοι είχαν προηγουμένως, κατόπιν άμοιβαίας συμφωνίας, υποβάλλει στό ΕΓΤΠΕ αίτήσεις συνδρομών γιά τήν ναυπήγηση έννεα σκαφών.
- 3 Ή Έπιτροπή ένέκρινε τελικώς μόνο έξι από αυτές τίς έννεα αίτήσεις. Οί υπόλοιπες αίτήσεις συνδρομών είτε άπεσύρθησαν είτε άπερρίφθησαν. Μία από τίς έπιχειρήσεις πού συμμετείχαν στό πρόγραμμα ναυπήγησης, έζήτησε από τίς δύο άλλες έπιχειρήσεις τήν καταβολή του ποσού πού έδικαιούτο δάσει τής συμφωνίας τής 27ης Ίουνίου 1973.

- 4 Σχετικώς, ανέκυψε διαφορά, ή όποία υπεβλήθη σέ διαιτησία. Πράγματι, ή από τό 1973 συμφωνία περιείχε μία ρήτρα, κατά τήν όποία, σέ περίπτωση πού τά μέρη δέν θά ήδύναντο νά επίλύσουν όρισμένα ζητήματα, τά όποία θά προέκυπταν από τήν συμφωνία, θά έπρεπε ό διαιτητής νά άποφασίσει όριστικώς, άποκλειομένης τής προσφυγής στά δικαστήρια. Σύμφωνα μέ αυτή τήν ρήτρα, ό διαιτητής καθωρίσθη από τό Έμπορικό Έπιμελητήριο τής Βρέμης, άφου διεπιστώθη ότι οι διάδικοι δέν ήδυνήθησαν νά καταλήξουν σέ συμφωνία ως πρός τό πρόσωπο του διαιτητού.
- 5 Κατά τήν διάρκεια τής διαδικασίας ένώπιον του διαιτητού οι έναγόμενες έπιχειρήσεις προέβαλαν ότι ή από τό 1973 συμφωνία ήταν άνίσχυρη, καθ' όσον είχε ως στόχο τήν έπιχορήγηση ναυπηγήσεως πλοίων μέ συνδρομές του ΕΓΤΠΕ, γιά τά όποία ή Έπιτροπή δέν είχε έγκρίνει συνδρομές. Οι συνδρομές του ΕΓΤΠΕ, συνδέονται μέ τήν έκτέλεση ένός όρισμένου σχεδίου και συνεπώς δέν δύνανται νομίμως νά διοχετευθούν από τόν λήπτη σέ ένα άλλο σχέδιο.
- 6 Κατά τήν άποψη του διαιτητού, τό έγκυρο τής συμβατικής κατανομής των συνδρομών του ΕΓΤΠΕ έξαρτάται κατά τό γερμανικό δικαιο από τό άν ή κατανομή αυτή συνιστά άνωμαλία κατά τήν έννοια των σχετικών κοινοτικών κανονισμών. Έπειδή ό διαιτητής έθεώρησε άναγκαίο γιά τήν έκδοση τήν άποφάσεώς του νά άποφανθει, επί αυτού του ζητήματος, τό Δικαστήριο, άπηυθύνθη προδικαστικώς πρός αυτό.

Έπί τής δυνατότητος έφαρμογής του άρθρου 177

- 7 Τό διαιτητικό δικαστήριο, τό όποιο άπηυθύνθη προδικαστικώς στό Δικαστήριο, συνεστήθη δάσει συμβάσεως μεταξύ ιδιωτών. Συνεπώς, πρέπει κατά πρώτον νά έρευνηθει άν πρέπει νά θεωρηθει ως δικαστήριο Κράτους μέλους κατά τήν έννοια του άρθρου 177 τής συνθήκης ΕΟΚ.
- 8 Τό πρώτο προδικαστικό έρώτημα του διαιτητού άφορά αυτό τό πρόβλημα και διατυπώνεται ως έξης:

«Έχει ένα γερμανικό διαιτητικό δικαστήριο, πού πρέπει νά άποφασίζει όχι κατά τήν άρχή τής έπιεικειάς, αλλά σύμφωνα μέ τόν νόμο, και του όποιου ή άπόφαση έχει μεταξύ των διαδίκων ισχύ δεδικασμένου (άρθρο 1040 ΖΡΟ — του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας) έξουσία ύποβολής έρωτημάτων στό Δικαστήριο των Εύρωπαϊκών Κοινοτήτων σύμφωνα μέ τό άρθρο 177 δεύτερη παράγραφος τής συνθήκης ΕΟΚ;»

- 9 Έπ' αὐτοῦ πρέπει νά παρατηρηθεῖ ὅτι, ὅπως ἐξ ἄλλου ἀναφέρεται καί στό ἐρώτημα, ἡ ἀρμοδιότης τοῦ Δικαστηρίου νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν ὑποβληθέντων ἐρωτημάτων ἐξαρτᾶται ἀπό τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τῆς διαιτητικῆς διαδικασίας, περί τῆς ὁποίας πρόκειται στήν συγκεκριμένη περίπτωση.
- 10 Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ λειτουργία τοῦ ἐν λόγω διαιτητικοῦ δικαστηρίου, ὅπως τό τονίζει καί ὁ διαιτητής στό ἐρώτημά του, παρουσιάζει μία ὀρισμένη ὁμοιότητα μέ τήν λειτουργία τῶν τακτικῶν δικαστηρίων καθ' ὅσον, ἡ διαδικασία τῆς διαιτησίας καθορίζεται ἀπό τόν νόμο, ὁ διαιτητής ὀφείλει νά ἀποφασίζει κατὰ τόν νόμο καί τό δίκαιο καί ἡ ἀπόφασή του ἔχει μεταξύ τῶν διαδίκων τά ἀποτελέσματα ἀποφάσεως μέ ἰσχύ δεδικασμένου καί δύναται νά συνιστᾶ ἐκτελεστό τίτλο, ἐφ' ὅσον περιβληθεῖ τόν ἐκτελεστήριο τύπο. Τά χαρακτηριστικά αὐτά δέν ἀρκοῦν ἐν τούτοις γιά νά ἀποδοθεῖ στόν διαιτητή ἡ ἰδιότης ἐνός «δικαστηρίου Κράτους μέλους» κατὰ τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.
- 11 Κατά πρῶτον, διαπιστώνεται ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἦταν ἐλεύθεροι κατὰ τήν σύναψη τῆς ἀπό τό 1973 συμφωνίας νά καταλίπουν τήν λύση τῶν διαφορῶν, οἱ ὁποῖες ἐνδεχομένως θά ἀνέκυπταν, στά τακτικά δικαστήρια ἢ νά ἐκλέξουν τήν ὁδὸ τῆς διαιτησίας μέ σχετική ρήτρα στήν συμφωνία τους. Ἀπό τά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως συνάγεται ὅτι δέν ὑφίστατο καμμία νομική ἢ πραγματική ὑποχρέωση τῶν συμβαλλομένων νά ὑποβάλουν τίς διαφορές τους σέ διαιτητικό δικαστήριο.
- 12 Κατά δεύτερον, διαπιστώνεται ὅτι ἡ γερμανική δημοσία ἐξουσία δέν παρενεβλήθη στήν ἐκλογή τῆς διαιτητικῆς ὁδοῦ καί ὅτι δέν δύναται αὐτεπαγγέλτως νά ἐπέμβει στήν ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ διαιτητοῦ. Ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ὑπό τήν ἰδιότητά της ὡς Κράτους μέλους τῆς Κοινότητος, τό ὁποῖο θάσει τῶν ἄρθρων 5 καί 169 ἕως 171 τῆς συνθήκης ΕΟΚ εὐθύνεται γιά τήν ἐκπλήρωση στό ἔδαφός της τῶν ὑποχρεώσεων πού ἀπορρέουν ἀπό τό κοινοτικό δίκαιο, δέν ἐπεφόρτισε ἰδιώτες οὔτε τούς ἐνεπιστεύθη τήν φροντίδα τῆς τηρήσεως αὐτῶν τῶν ὑποχρεώσεων στόν ἐν λόγω τομέα.
- 13 Ἀπό τούς ἀνωτέρω συλλογισμούς συνάγεται ὅτι, μεταξύ τῆς προκειμένης διαιτητικῆς δίκης καί τοῦ γενικοῦ συστήματος παροχῆς ἐννόμου προστασίας στό ἀνωτέρω Κράτος μέλος, δέν ὑφίσταται καμμία ἐπαρκῶς στενή σχέση γιά νά εἶναι

δυνατό νά χαρακτηρισθεῖ ὁ διαιτητής ὡς «δικαστήριο Κράτους μέλους» κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 177.

- 14 Ὅπως ἐτόνισε τό Δικαστήριο στήν ἀπόφασή του τῆς 6ης Ὀκτωβρίου 1981 (Broekmeulen 246/80, μή δημοσιευθεῖσα ἀκόμη στήν Συλλογή) τό κοινοτικό δίκαιο πρέπει νά τηρεῖται καθ' ὅλη του τήν ἔκταση στό ἔδαφος ὄλων τῶν Κρατῶν μελῶν. Συνεπῶς, τά συμβαλλόμενα σέ μία σύμβαση μέρη δέν εἶναι ἐλεύθερα νά ἀποκλίνουν ἀπό αὐτή τήν ἐπιταγή. Ἀπό αὐτή τήν σκοπιὰ πρέπει νά παρατηρηθεῖ ὅτι σέ περιπτώσεις πού κατά τήν διάρκεια διαιτητικῆς δίκης διεξαγομένης κατόπιν σχετικῆς συμβάσεως ἀνακύπτουν ζητήματα κοινοτικοῦ δικαίου, τά τακτικά δικαστήρια δύνανται νά ἀχθοῦν στήν ἐξέταση αὐτῶν τῶν ζητημάτων εἴτε στά πλαίσια τῆς ἀρωγῆς πού παρέχουν στά διαιτητικά δικαστήρια, ἰδίως προκειμένου νά τά δοηθῆσουν σέ ὀρισμένες διαδικαστικές ἐνέργειες ἢ προκειμένου νά ἐρμηνεύσουν τό ἰσχύον δίκαιο εἴτε στά πλαίσια τοῦ ἐλέγχου, λιγότερο ἢ περισσότερο ἐκτενοῦς ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως, τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως, τόν ὁποῖο διαθέτουν, ὅταν ἐπιλαμβάνονται ἀγωγῆς ἀκυρώσεως, ἀντιρρήσεων, περιαφῆς ἐκτελεστηρίου τύπου ἢ οἰουδήποτε ἄλλου ἐνδίκου μέσου προβλεπομένου ἀπό τίς σχετικές ἐθνικές διατάξεις.
- 15 Τά ἐθνικά αὐτά δικαστήρια εἶναι ἀρμόδια νά ἐρευνήσουν ἂν πρέπει νά ἀπευθυνθοῦν στό Δικαστήριο κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177 γιά νά ζητήσουν ἐρμηνεῖα ἢ κρίση περί τοῦ κύρους διατάξεων τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, ὅταν καλοῦνται νά τίς ἐφαρμόσουν κατά τήν ἄσκηση τῶν ἀνωτέρω καθηκόντων ἀρωγῆς καί ἐλέγχου.
- 16 Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι τό Δικαστήριο στήν προκειμένη περίπτωση δέν εἶναι ἀρμόδιο γιά νά ἀποφανθεῖ.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

- 17 Τά ἔξοδα τῆς κυβερνήσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Δανίας, τῆς κυβερνήσεως τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, τῆς κυβερνήσεως τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου καί τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, οἱ ὁποῖες ὑπέβαλαν παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ διαδικασία ἔχει ἔναντι τῶν διαδίκων στήν κυρία δίκη τόν χαρακτήρα παρεμπόνοτος πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σέ αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνοντας ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων πού ὑπέβαλε μέ διάταξη τῆς 22ας Ἀπριλίου 1981 ὁ διαιτητής στὰ πλαίσια τῆς διαφοράς μεταξύ τῆς ἐπιχειρήσεως Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH ἀφ' ἑνός, καί τῶν ἐπιχειρήσεων Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG καί Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG ἀφ' ἑτέρου, ἀποφαίνεται:

Τό Δικαστήριο δέν εἶναι ἀρμόδιο νά ἀποφανθεῖ ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων πού τοῦ ὑπέβαλε ὁ διαιτητής.

Bosco	Touffait	Due	Pescatore	Mackenzie Stuart
O'Keeffe	Koopmans	Everling	Χλωρός	

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στίς 23 Μαρτίου 1982.

Ὁ γραμματεὺς

P. Heim

Ὁ προεδρεύων

G. Bosco

πρόεδρος τοῦ πρώτου τμήματος

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ GERHARD REISCHL ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ¹

*Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,*

Ὅρισμένες γερμανικές ἐπιχειρήσεις ἀλιείας ἀνοικτῆς θαλάσσης, δηλαδή ἡ ἐπιχειρή-

ση «Nordsee» Deutsche Hochseefischerei GmbH, οἱ ἀνήκουσες στήν ομάδα Nordstern ἐφοπλιστικές ἐπιχειρήσεις Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG καί Friedrich Busse Hochseefischerei Nord-

¹ — Μετάφραση ἀπό τὰ γερμανικά.